

1. כיצד מותר להכין תה בשבת?

נשים לב שהשקית תהועלי תה אינם מבושלים, עכשיו השאלה האם יש דרך רק לחמם את השקית תה בלי שיגיעו לשלב הבישול...?

מה הנושא? האם תה הוא בקטגוריה של 'ודאי קלי הבישולי' ואז יהיה אסור להכניסו למים חמים כלל. או שלא, ולכל השיטות מותר להכינו בכלי שלישי..

נחלקו בזה האחרונים.

רוב פוסקי אשכנז למדו, שתה הוא ודאי קלי הבישול, וכל מים חמים יכולים לבשלו, ועל כן אין שום אפשרות להכין את התה בשבת (ערוך השולחן סכ"ח. שמירת שבת כהלכתה פ"ג, סד. ועוד) .

ופוסקי ספרד פסקו וכך גם רבי משה פיינשטיין שתה אינו שייך לקטגוריה של 'ודאי קלי הבישולי', ולכל השיטות מותר להכין תה בכלי שלישי (אג"מ או"ח ח"ד סי' עד. אור לציון ח"ב פ"ב, כתב שמותר **דווקא על ידי עירוי מכלי שני**. וכ"כ בחזו"ע ח"ד עמ' שע"ח שטוב להכין על ידי עירוי מכל"ש).

אז מה יעשו בני אשכנז שנוהגים להחמיר בזה?

הפיתרון הטוב ביותר מבחינה הלכתית הוא להכין תמצית תה מערב שבת. ביום שישי לוקחים מספר שקיקי תה, מניחים בכוס או בכל כלי אחר, ומשרים בתוך מים רותחים. המים הרותחים מקבלים את טעם התה בריכוז גבוה מאוד, ובשבת קודש אנחנו יכולים לשפוך כמה טיפות מהתמצית הזאת לתוך כוס עם מים רותחים, להוסיף סוכר (קודם את המים בכוס, ואז את תמצית התה והסוכר).

2. האם יש אופן שבו יהיה מותר לחמם מים מהברז?

נשים לב שהמים אינם מבושלים, אסור לבשלם אבל מותר לחממם.

איך נוודא שהחימום לא יצור בישול במים? אם נניח אותם במקור חום שאין לו כח מספיק בשביל ליצור בישול... בכלי שני, או בקרבת אש - אבל בתנאי שהוא מספיק רחוק מהאש, שלעולם לא יוכל להגיע לחום של יד סולדת, אבל אסור להניח את המים על האש, אפילו אם מתכננים שהמים רק יופשרו, ולהסיר אותם מהאש קודם שיגיעו לידי חום של יד סולדת, כיון שיש חשש שישכח שם את המים ויעבור על מלאכת מבשל (סי' שיח סעיף יז).

ולכן מותר להוסיף מים קרים לתוך כוס תה חמה שבכלי שני, כיון שכלי שני לא מבשל מים.

3. האם מותר להוסיף דבשו מיץ לימונו חלב לתוך כוס תה חמה?

תשובה: גם כאן השאלה האם המים החמים שבכוס התה יבשלו את המשקאות הללו, או רק יחממו אותן. אז בא נראה מה יש לנו כאן... כוס התה היא כלי שני בד"כ. ואנו רוצים להכניס משקה קר לכלי שני חם. אם המשקה עבר בישול. בוודאי שיהיה מותר. כיון שכל מה שלמדנו ששייך בישול בדבר לח שהתבשל והצטנן זה דווקא בכלי ראשון, אבל בכלי שני לא. כלומר מותר להכניס כל משקה לח שהתבשל והצטנן

לתוך כלי שני חם. ואם הדבש או המיץ לימון או החלב לא עברו בישול, או שאנו לא יודעים אם הם התבשלו או לא, לדעת השו"ע וכן לדעת שו"ע הרב עדיין יהיה מותר להכניסם לכלי שני חם כיון שלדעתו לכלי שני אין כח לבשל משקאות כלל. ולכל השיטות מותר לתת את הנ"ל בתוך כלי שלישי (שו"ע שיח סעיף יג. הגר"ז בסעיף יב. ולגבי לח שנצטנן עיין משני"ב בס"ק כג ולט).

מסקנא: מותר להכניס לימון או כל משקה אחר שלא עבר בישול לכוס תה חם בכלי שלישי. ויש מתירים אפילו אם התה בכלי שני.

4. האם מותר להמיס חמאה ע"ג תפוז"א רותח? וכן האם מותר להמיס

גבינה צהובה ע"ג פסטה רותחת בשבת?

תשובה: אנחנו כבר יודעים מה נקודת השאלה... האם התפוז"א רק יחמם את החמאה או גם יבשל אותה. אז אנחנו יודעים שיש שתי אפשרויות שהחימום רק יחמם ולא יבשל. א. שהמאכל אותו אנחנו רוצים לחמם כבר מבושל. ב. או שהמאכל החם אין לו כח לבשל אלא רק לחמם.

אז לגבי החמאה, גם אם היא עברה בישול, היות והיא התקררה כבר הלך ממנה הבישול, כיון שהיא נחשבת דבר נוזלי (ואין דינה כדבר מוצק, כיון שבטמפרטורה רגילה היא אינה מוצקת אלא נוזלית). אז עכשיו השאלה האם התפוז"א החם יכול לבשל אותה. היכן התפוז"א נמצא? בכלי שני! אבל מצד שני, התפוז"א מוגדר כ'גושי' - השאלה איך להתייחס לגוש שנמצא בכלי שני, ככלי שני שאינו מבשל. או שהיות והחום שבתוכו נשאר, ואינו מתקרר מחמת הכלי, דינו ככלי ראשון. למעשה, דעת בני אשכנז להחמיר בגוש ולהתייחס אליו ככלי ראשון. אולם בני ספרד אינם מחמירים בגוש יותר משאר דברים, ואם הוא בכלי שני דינו כשאר כלי שני שאינו מבשל.

לסיכום התשובה: לדעת בני אשכנז, אסור להמיס את החמאה ע"ג התפוז"א, כיון שגוש דינו ככלי ראשון, והתפוז"א לא רק יחמם את החמאה אלא גם יבשל אותה. אך לדעת בני ספרד, כיון שגוש שנמצא בכלי שני אינו מבשל, בוודאי שיהיה מותר להמיס את החמאה ע"ג התפוז"א.

ולגבי המסת גבינה צהובה בתוך הפסטה החמה שבכלי שני. לבני ספרד יהיה מותר כנ"ל. ולבני אשכנז, תלוי איך מתייחסים לפסטור שהגבינה עברה. אם נתייחס לפסטור כבישול. אז יהיה מותר להמיס. כיון שהגבינה היא דבר יבש, שלאחר הבישול לא שייך בישול נוסף. וכך סובר רבי משה פיינשטיין.

אך אם נתייחס לפסטור כבישול חלקי, יהיה אסור. וכך כתוב בספר שמירת שבת כהלכתה.

5. האם מותר להניח תבנית עם דגים מבושלים על הפלטה בשבת בבוקר?

תשובה: כאן יש לנו שתי שאלות. א. האם חימום הדגים נחשב כבישול או כחימום. ב. היכן ניתן לחמם את הדגים שלא תהיה בעיה של מחזי כמבשל..?

אם הדגים מבושלים לגמרי כבר לא שייך בהם בישול ומותר לחמם אותם. אבל אם יש לדגים רוטב: אז נשאלת השאלה האם מותר לחמם הרי רוטב שהתקרר אינו נחשב מבושל. התשובה לכך, לבני אשכנז באמת יהיה אסור לחמם את הדג עם הרוטב, וע"כ יש להוציא את הדגים מן הרוטב לפני החימום. אך לבני ספרד הדעות חלוקות. יש שאמרו שאם הרוב דגים ויש מיעוט רוטב, מותר לחמם את הדגים עם הרוטב. - וכך סובר הרב עובדיה יוסף. שהולכים לפי עיקר התבשיל שהוא יבש.

ויש שאסרו. - וכך סובר הרב בן ציון אבא שאול.

היכן נחמם את הדגים? נפרט בעזרת ה' בשיעורים הבאים.

6. האם מותר לטבול בסקוויט בתוך כוס תה רותח, והאם מותר להכניס קרוטונים לתוך מרק רותח?

למדנו שבדבר יבש שהתבשל כל צרכו לכל הדעות אין בישול אחר בישול, ומותר לחממו שנית שנחשב 'חימום' ולא 'בישול' לפי שאינו יוצר בו יצירה חדשה כלל. אולם נחלקו הפוסקים האם מותר לבשלו שוב בצורת בישול שונה, לדוגמא דבר שנאפה שרוצה כעת לבשלו, או לחלופין דבר שהתבשל ורוצה כעת לצלותו:

דעת הרבה מפוסקי ספרד כל שהתבשל, נאפה, נצלה תחילה כל צרכו, מותר לחממו שנית בכל סוג חימום שהוא, אפי' חימום שונה מצורת בישולו הראשונה, ומכונה בפוסקים בשם 'אין בישול אחר אפיה' (שו"ע שיח ה טו וביה"ל שם ד"ה והוא, חזון עובדיה עמ' שו. אך יש מפוסקי ספרד שהחמירו כדת הרמ"א כדלהלן - בן איש חי בא ו).

אולם מאידך לפוסקי אשכנז אין לבשלו בצורת בישול שונה מהראשונה בכל אופן, כגון אם נאפה תחילה אסור מעתה לבשלו. וכן לחלופין אם התבשל, אסור כעת לצלותו ללא משקה. ויתירה מכך החמירו בפת שנאפתה שאסור לבשלה אפי' בכלי שני, מחשש שמא פת היא מקלי הבישול הנ"ל שמתבשלת גם בכלי שני (רמ"א שיח ה ומשני"ב מא). ויסוד מחלוקתם הוא האם ע"י צורת בישול שונה נחשב כיצירה חדשה, או כחימום בלבד.

דוגמאות

שריית ביסקוויט בכוס תה חם, שריית פת במרק רותח; לבני ספרד מותר, ולבני אשכנז אסור.

הכנת קפה שחור-טורקי, כידוע קפה שחור עובר תהליך קליה המוגדר 'צליה', ולכך לפוסקי ספרד מותר לערות עליו מים רותחים מכלי ראשון שאין בישול אחר צליה, ומאידך לבני אשכנז אסור אף לתנו בכלי שני, לפי שיש בישול אחר צליה, וחוששים שמא הוא מקלי הבישול, לכך יש לתנו רק בכלי שלישי וכפי שנתבאר לעיל (שש"כ א סח).

קרוטונים ושקדי מרק מאחר ועוברים טיגון, נחשבים כדבר מבושל ולא כדבר אפוי (לפי שאין הבדל אם התבשל במים או בשמן), ולכך מותר לערות עליהם מים חמים או מרק מכלי ראשון, אך כמובן יש לבדוק כל מוצר לגופו שכן ישנם קרוטונים שעוברים רק הליך אפיה שאותם אסור לבשל במשקה וכנ"ל (שש"כ א ע והערה ריב).